

Balanskommissionens varnar för långtgående negativa konsekvenser av EU:s Taxonomi

Om Balanskommissionen

Balanskommissionen består av bolagen, Holmen, Lantmännen, SCA, Södra Skogsägarna, Ellevio, Fortum samt Boliden. Arbetet leds av de fristående rådgivarna och f.d. ministrarna Lena Ek (c) och Anders Sundström (s). Kommissionens bolag har som affärsidé att bygga det nya hållbara gröna Sverige och har gått samman i Balanskommissionen för att bidra till diskussionen om hur vi kan nå en ordning med en sund balans mellan å ena sidan tillväxt och näringslivsutveckling och å andra sidan miljö- och bevarandeintressen.

Henrik Sjölund, VD Holmen

Per Arfvidsson, vVD Lantmännen

Ulf Larsson, VD SCA

Lena Ek, styrelseordförande Södra Skogsägarna

Johan Lindehag, VD Ellevio

Per Langer, VD Fortum Sverige

Mikael Staffas, VD Boliden

Anders Sundström, f.d. arbetsmarknads- och näringsminister (S)

Vår syn på Taxonomin sammanfattad

Det förslag som nu lagts fram kräver kraftfulla och skyndsamma insatser från den svenska regeringen för att inte det slutliga förslaget ska åsamka svensk industri, svensk konkurrenskraft och den svenska klimatomställningen betydande skada.

- Kraven inom taxonomin är missriktade vilket betyder att endast ett fåtal företag och deras verksamheter skulle komma att klassificeras som gröna.
- För svensk del finns det stor oro inom bland annat skogsnäringen, jordbruket och energisektorn – eftersom vi har unika svenska förutsättningar inom bland annat hållbart jord- och skogsbruk och förnybar energi, som vattenkraft och bioenergi.
- Det finns också en betydande oro att genomförda gröna investeringar i gruv- och metallproduktion klassificeras som icke hållbara trots att tillgången till bl.a. basmetaller är grundläggande för klimatomställningen.

De verksamheter som Balanskommissionen företräder (vattenkraft, jord- och skogsbruk, skogsindustri, gruv- och metallindustri, bioenergi, spillvärme m.fl.) är i dagsläget i hög utsträckning klassade som hållbara bland investerare. Svenska

noterade och onoterade bolag inom våra sektorer har därmed genom åren kunnat finna "grön finansiering" i olika former.

Idag handlar detta i första hand om tillgång till och pris på lånefinansiering, men i förlängningen så kommer en grön klassificering också att påverka anskaffning av riskkapital, forskningsmedel och finansiering av projekt.

Idag har marknadskrafterna drivit fram krav på hållbarhetsrapportering, ESG-screenade investeringsfonder, bolag som genomför rating av hållbarhet samt "guidelines" för hur hållbarhet kan mätas och definieras. En förordning, med centralt beslutade (EU) och fastslagna formella krav som blir orimligt omfattande och baserade på felaktiga premisser, hotar en fungerande grön kapitalanskaffning och kan i värsta fall omöjliggöra kommande hållbara investeringar i våra sektorer.

Vi ser också en stor fara i att taxonomin bildar en ny generell standard, som får samma långtgående inverkan och effekt som lagstiftning, trots att det inte är syftet eller tillåtet med en delegerad akt, vilket är det juridiska instrument som tillämpats i denna EU-process. Taxonomin kommer alltså inte endast att påverka framtida finansiering, utan riskerar att spilla över till andra regelverk och lagstiftning samt deras tillämpningar, t.ex. statsstödsregelverk och miljödirektiv. Det faktum att taxonomin riskerar att få så pass omfattande och felriktade konsekvenser och att den hanterats genom en delegerad akt, där transparens, påverkansmöjligheter och förankring varit i det närmaste obefintlig, har lett till ett förslag med stora brister och kan därför med stort fog ifrågasättas ur ett grundläggande rättssäkerhetsmässigt och demokratiskt perspektiv.

För Balanskommissionens medlemmar är det avgörande att Sveriges regering nu hårt prioriterar frågan om EU:s taxonomi och påverkar processer och skrivningar - allt i syfte att försvara svenska intressen och att värna de svenska basnäringarna och deras helt avgörande roll för klimatomställningen, arbetstillfällena, forskning och innovation, landsbygden samt export.

Synpunkter per näring – kortfattad huvudkritik

Nedan har vi samlat de viktigaste synpunkterna från Balanskommissionens ingående företag, utifrån branschhemvist. Vi förutsätter nu att ansvariga statsråd sätter högsta prioritet vid att med kraft framföra Sveriges synpunkter inför samrådet den 18 december och de efterföljande processerna.

Svensk vattenkraft riskerar att bedömas som icke-hållbar enligt EU:s förslag

Vattenkraften generellt bedöms som hållbar i taxonomin, men kraven under Annex 1 är så långtgående, svepande och otydliga att merparten av vattenkraften i Sverige sannolikt inte klarar kraven. I korthet innebär kraven att all typ av magasinering och reglering av vatten – som hela den svenska vattenkraftsutbyggnaden bygger på – bedöms som ohållbar. Detta gäller i synnerhet de så kallade DNSH-kraven under punkt 3 "Sustainable use and protection of water and marine resources".

Tuffa miljökrav för vattenkraften är en självklarhet men de måste vara effektiva och träffsäkra. Dessa krav innebär istället blinda och detaljerade krav på miljöanpassningar som är beslutade i Bryssel och som ska gälla för vattenkraftverk i såväl Luleåälven som i södra Italien. Effektiva miljökrav utformas med hänsyn till de lokala biologiska förutsättningarna och så nära den berörda verksamheten som möjligt. Vad som är en effektiv miljöåtgärd på ett ställe behöver inte alls vara det på ett annat.

Sverige har redan en mycket ambitiös nationell plan för en samordnad miljöanpassning av vattenkraften där man istället gör de här avvägningarna lokalt utifrån förutsättningarna i varje älv och kraftverk. Vattenkraftsbranschen betalar själva för detta och har satsat 10 miljarder kronor i en miljöfond som ska finansiera alla miljöanpassningar. De svepande kraven i EU:s taxonomi riskerar att kortsluta denna process.

Utgångspunkten för vattenkraftens status i taxonomin bör vara att hänvisa till ramdirektivet för vatten. I ramdirektivet finns möjligheter till undantag för att göra just dessa lokala avvägningar mellan elproduktion och lokalt miljöintrång. Ramdirektivet är också utvecklat under två årtionden inom ramen för den gängse lagstiftningsprocessen i EU.

Skogsnäringen – en icke hållbar bransch enligt Taxonomin

Svenska skogsägare och svenska skogssektorn bedömer att taxonomin såsom den nu är formulerad riskerar att definiera den svenska skogen och dess produkter som icke-hållbara. Det skulle ge omfattande negativa konsekvenser för gröna investeringar och riskerar att minska investeringarna i det svenska skogsbruket.

Kommissionens förslag avviker från den definition av hållbart skogsbruk som EU:s expertgrupp enats om och som har sin grund i nuvarande regelverk. Utgångspunkterna är att skogsbruket måste förändras på en rad punkter för att få kallas hållbart. Dessutom läggs en stor administrativ börda på skogsägarna genom krav på redovisning till myndigheterna vad gäller kolbalans i brukandet och obligatoriska planeringsunderlag. Ingen hänsyn tas till att den förnybara råvaran har en positiv klimateffekt genom den substitution som skogsindustrins produkter bidrar med. Nya siffror visar att möjligheten att ersätta fossilbaserade produkter med genom substitution, har fyra gånger större klimatnytta än den växande skogen.

Technical Expert Group, TEG EU:s expertgrupp på området, har haft fokus på skogens roll som kollager och sänka, dvs TEG ser inte den fulla klimatnyttan med skog och skogsprodukter. Svensk skogsindustris produkter inkluderas därmed inte i taxonomin – trots att produkterna är en grundbult i den cirkulära ekonomin. Det läggs helt enkelt för stor vikt vid att se skog och träd som en källa för koldioxidupptag istället för att se fördelen med trä som en klimatpositiv materialsubstitution.

Bristande insikt i nordiskt skogsbruk innebär att EU:s experter missar hur skogen spelar en viktig roll i omställningen till en cirkulär ekonomi vad gäller skogens betydelse för ett hållbart bygge, produktion av pappersmassa och biobränsle. För våra svenska skogsföretag, som redan baserar sin verksamhet på förnybar råvara och fossilfria processer, kommer det få stora negativa konsekvenser om de inte finns med i taxonomin. Det kommer påverka finanssektorns inställning till branschen, men också påverka annan lagstiftning, eftersom kommissionen plötsligt inför nya definitioner av hållbart skogsbruk.

Biodrivmedel från skogen och jordbruket stängs ute

De nya delegerade akterna säger att endast s k avancerade biodrivmedel skall ges grönt ljus. Detta strider mot förnybarhetsdirektivets (RED) beslut, som tagits i demokratisk ordning, och är inte alls teknikneutral, vilket man i tidigare uttalanden sagt vara en viktig svensk princip att strida för. Den svenska linjen i detta, såväl i EU som i utformandet av svenska styrmedel/mål, är att teknik- och råvaruneutralitet skall gälla och att det snarare är biodrivmedlens klimateffektivitet, kompletterat med hållbarhetskriterier för råvaruproduktionen i jord- och skogsbruket, som gäller. Taxonomin avviker således tveklöst från den svenska linjen i denna viktiga fråga.

På bordet ligger nu ett dokument som ensidigt lyfter fram elektrifiering och vätgas på alla områden, som ger en gräddfil för konvertering från kol till naturgas, som kräver byråkratisk miljö- och klimatredovisning från enskilda skogsägare och jordbrukare, som missgynnar fjärrvärmens och som inte minst motverkar bioenergilösningar.

På transportsidan är det riktigt illa. Förslaget godkänner inget annat än el- och vätgasbilar från 2026. Alla våra biodiesel-, biogas- och etanolbussar är i princip underkända. Att genomföra det svenska klimatmålet på 70 procents minskning i transportsektorn till 2030 blir i praktiken inte möjligt. Utvecklingen av nya avancerade biodrivmedel blir också omöjlig om det inte finns någon marknad för drivmedlen.

Till detta kommer omfattande detaljregler som pådyvlas jordbruket och som lägger ytterligare regelbörda och kostnader på lantbrukarna, trots att den svenska livsmedelsstrategin har som mål att lätta på regelbördan, skapa bättre konkurrenskraft och öka produktionen av hållbara livsmedel. Det svenska jordbruket är i dag ett av världens mest hållbara, vilket till stor del är ett resultat av lantbrukarnas egna långsiktiga arbete med hållbarhet, inte omfattande och kostnadsdrivande regelverk.

Gruvnäringens bidrag till klimatomställning hindras

Svensk gruvnäring är världsledande inom flertalet områden parallellt som tillgång till metall är en absolut förutsättning för att klimatomställningen ska kunna genomföras. Betydande mängder koppar är t.ex. nödvändigt för energisektorns, transportsektorns liksom industrins klimatomställning. Europa är dessutom kraftigt underförsörjt av metall och importerar istället merparten av råmaterialet från länder med lägre miljö- och klimatprestanda.

Enligt nuvarande förslag till Taxonomi är gruvnäring exkluderat vilket indirekt innebär att verksamheten kan tolkas som icke-hållbar oavsett vilken prestanda den håller eller betydelsen av produkterna som produceras. Det pågår ett arbete att inkludera gruvnäring i Taxonomi under 2021. Med det syftet är tekniska expertgrupper (TEG) initierade vilka beräknas lämna förslag i mars, därefter följer sannolikt konsultationer och beslut under hösten 2021. I underlaget krävs att relevanta krav formuleras som möjliggör investeringar i både befintlig och ny gruvverksamhet. I och med att verksamheterna bedrivs utifrån helt globala konkurrensförutsättningar måste dessa krav även ta hänsyn till hänförliga kostnadsnivåer.

Gruvnäringen i Sverige har länge investerat i klimatförbättrande åtgärder vilket framförallt lett till ökad elektrifieringsgrad. Denna utveckling bedöms fortsätta och koldioxidutsläpp från framförallt transportmaskiner förväntas i närtid fasas ut i mycket hög utsträckning. Gruvnäringen är emellertid en mycket kapitalintensiv bransch och skulle finansieringsmöjligheterna begränsas, på mycket oklara grunder, riskerar det dels att försvåra nyinvesteringar och dels ersättningsinvesteringar med förbättrad prestanda ur produktivets- liksom klimathänseende.

De indirekta effekterna påverkar elnätsinfrastrukturen

Även investeringsprojekt för elnätsinfrastrukturen kan riskera att delvis klassas som ej hållbara när nya Taxonomi får genomslagskraft. Det kan vara verksamheter som inte kan leva upp till kraven i föreslagna Taxonomi som står inför att anslutas eller där elnätet behöver re-investeras alternativt förstärkas på grund av ett ökat kapacitetsbehov, exempelvis vattenkraftverk eller biomassanläggningar.

Idag klassas anslutningar av förnyelsebar elproduktion till nätet inklusive nödvändig re-investeringar och underhåll av befintligt elnät som tydligt hållbara investeringar av exempelvis CICERO Shades of Green. Taxonomi kommer att innebära att projekt som avser dessa elnätsförstärkningar riskerar att klassas som ej hållbara och kan i sin tur få en tuffare finansiering. En försämrad kapitalanskaffning för elnätsinfrastrukturen är ett stort hot mot den stora omställning som Sverige står inför när nätkapacitetsbrist redan idag är en utmaning.

Om Balanskommissionens medlemmar:

Holmen

Som en av Sveriges största skogsägare förädlar Holmen träråvaror till klimatsmart byggande, förnybara förpackningar, magasin och böcker samtidigt som skogsmarken används för att producera vatten- och vindkraft. Holmen har sex produktionsanläggningar i Sverige, bland annat sågverk och massabruk.

Lantmännen

Lantmännen är ett lantbrukskooperativ och norra Europas ledande aktör inom lantbruk, maskin, bioenergi och livsmedel. Vi ägs av 20 000 svenska lantbrukare, har 10 000 anställda, har verksamheter i ett 20-tal länder och omsätter 50 miljarder SEK på årsbasis. Med basen i spannmål förädlar vi åkermarkens resurser för ett livskraftigt lantbruk.

SCA

SCA äger 2,6 miljoner hektar skog i norra Sverige, vilket är det största privata skogsinnehavet i Europa. Framförallt producerar SCA träprodukter, massa, kraftliner, tryckpapper och förnybar energi. SCA är också en viktig arbetsgivare med starka band till de samhällen i norr där industrier och verksamheter är belägna.

Södra Skogsägarna

Södra är en skogsindustrikoncern som förädlar över 52 000 skogsägares råvara till förnybara, klimatsmarta produkter som exporteras till en internationell marknad. Produktionsprocesserna genererar ett betydande överskott av förnybar energi som säljs till el- och fjärrvärmenät.

Ellevio

Med nära en miljon kunder är Ellevio ett av Sveriges största elnätsföretag. Vi tar en aktiv roll i resan mot ett fossilfritt samhälle. Våra elnät är ryggraden som kopplar ihop producenter och konsumenter av el, som möjliggör mer förnybar elproduktion, elektrifiering av transporter och industri och som skapar förutsättningar för nya klimatsmarta tjänster för våra kunder. Vi har drygt 500 anställda och sysselsätter totalt 3 000 personer runt om i landet.

Fortum

Fortum är ett ledande energibolag som utvecklar och erbjuder lösningar inom el, värme, kyla, återvinning och avfallshantering. Som en av Europas största energibolag ligger Fortum långt fram i arbetet med hållbar energiproduktion och cirkulärekonomi. Andelen fossilfri produktion utgör idag 96% av Fortums totala kraftproduktion i Europa.

Boliden

Boliden har en ledande position inom både hållbar gruv- och metallproduktion och återvinning av metaller. I drygt nittio år har Boliden prospekterat, utvunnit och förädlat basmetaller som får det moderna samhället att fungera. Idag bedrivs verksamhet i Sverige, Finland, Norge och Irland.